

aktualne knjige i umj. revije («Sturm», «Fackel»), preko kojih je pratio modernu umjetnost. Bliske su mu bile elaboracije realizma i impresionizma, pa se njegova poetika oblikovala kao individualna sinteza Kraljevićeva naslijeđa i liebermannovsko-slevogtovskih utjecaja. U ekspresionističkim nemirima svojega doba sudjeluje više svojom egzistencijalističkom doživljajnošću i intelektualnim iskustvom negoli formalnom sintaksom izraza. Prerana smrt, malobrojna djela i drukčija strujanja koja su već zapljuskivala hrv. umjetnost izolirali su njegovo djelo. No i s margine ono djeluje svojim duhovnim nabojem kao dokaz kontinuiteta slikarstva tzv. Münchenskoga kruga, a prepoznaje se kao odjek i u nekim oblicima lirske apstrakcije 60-ih godina.

Izvanredno nadaren (u njegovu opusu nema ranih radova u tehničkom smislu) stvara uglavnom crteže olovkom, perom, ugljenom, kredom i akvarelom — oni su pravi dnevnik njegovih kretanja, interesa i raspoloženja. Grad mu je glavni motiv; modernost njegova nadahnuća pokazuju prizori s ulice, iz kavana, kazališta, parkova (*Na trgu, Nagovaranje, Na pozornici*). Zaokuplja ga ljudski lik, koji obrađuje raspon od realizma do ekspresionizma, crta portrete i autoportrete između konstatacije i karikature, dječje likove, aktove profinjene senzualnosti (*Ljubko Babić, Glava dječaka, Stojeći ženski akt*). Naslikao je neke od najljepših eksterijera hrv. slikarstva, pune ugođaja i ozračja. Takvi su tematski reducirana veduta *Kiša*, jednostavne kompozicije ostvarene u sažetu kromatskom registru krajnjom logikom i disciplinom rukopisa, proljetni *Pogled na Savsku dolinu* u originalnoj kolorističkoj instrumentaciji i neobičnu formalnom sklopu (obje iz 1918), te još jedna slika istoga naslova kao gotovo apstraktna kompozicija tamnih tonova. Naglašen doživljaj svjetla, koji je dominantna Steinerove osjetljivosti, uočava se na klasično komponiranoj slici *Uz Kupu*, kao i u profinjenim valerima *Sv. Blaža*. Bavio se i grafikom (litografija, bakropis). — Samostalna izložba priređena mu je u Zagrebu 1980, a retrospektivne 1956. i 1987.

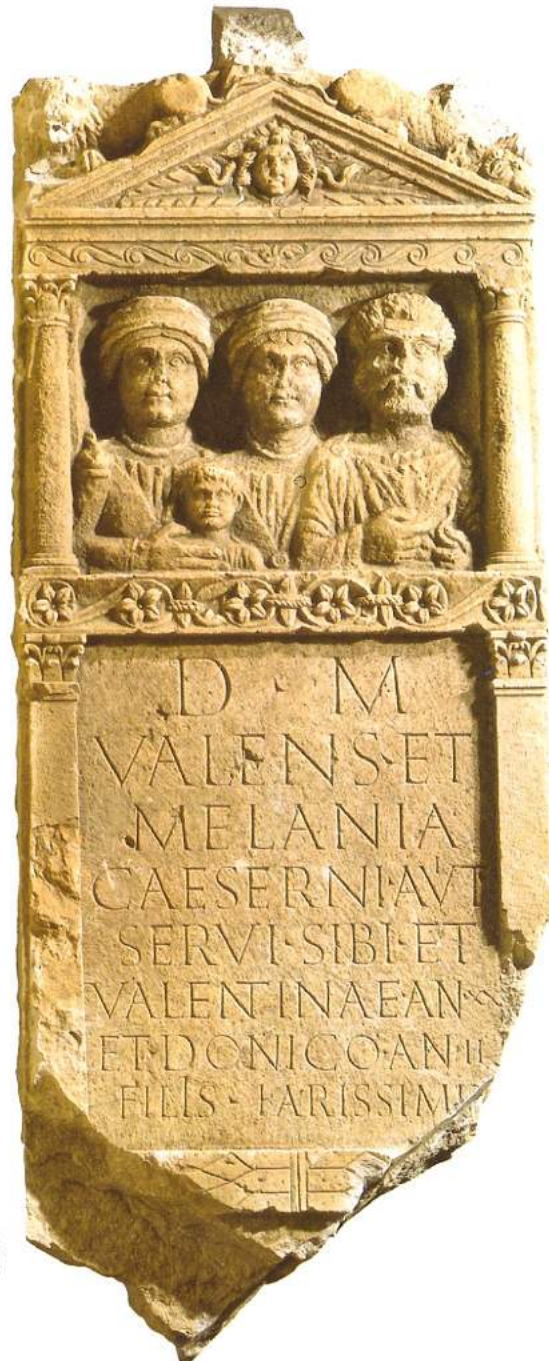
LIT.: A. Milčević, Milan Steiner, Savremenik, 1919, 10. — Lj. Babić, Hrvatski slikari od impresionizma do danas, HK, 1929, 10. — D. Bašićević, Milan Steiner (katalog), Zagreb 1956. — R. Putar, Milan Steiner, ČIP, 1956, 53. — G. Gamulin, Milan Štajner, Savremenik, 1957, 6. — J. Depolo, Milan Steiner, Oko, 13, XI, 1980. — Z. Tonković, Milan Steiner 1894–1918 (katalog), Zagreb 1987. — G. Gamulin, Hrvatsko slikarstvo XX. stoljeća, I, Zagreb 1987. Z. Ton.

STEINMAN, Egon, arhitekt (Karlovac, 14. XII. 1901 — Zagreb, 22. II. 1966). Arhitekturu diplomirao u Zagrebu 1924, potom 1924–25. studirao u Parizu. Od 1926. radio u Zagrebu na Tehničkom odjeljenju Banske uprave. Izveo je zgradu Fizikalnoga instituta na Marulićevu trgu 19 u Zagrebu (1926), koja uz zgradu V. Bastla (1914–20) tvori kompleks oko Sveučilišne knjižnice. Prihvativši već na početku svojega rada program moderne arhitekture projektira u Zagrebu između dva rata javne zgrade u duhu suvremenih funkcionalističkih principa, naglašeno individualnoga izraza: Ortopedsku kliniku na Šalati (1928), gimnazije u Križanićevoj ul. 4 i Kušlanovoj ul. 52 (1934), Sokolanu (gimnastička dvorana) u Kačićevoj 23 (1934), ogradu oko srednjoškolskoga igrališta (1936), poštu u Branimirovoj 4 (1940, dovršena poslije II. svj. r.). Poslije 1945. izveo je Filozofski fakultet u Skoplju (1946) i sindikalni dom kraj Ohrida (1946) te više industrijskih zgrada: tvornicu TUNT u Sesvetskome Kraljevcu (1948), palionicu (1949) i vagonске hale (1950) tvornice »Đuro Đaković« u Slavonskome Brodu, tvornicu stakla u Straži (1954), strojarnicu i upravnu zgradu (1953), te vodotoranj (1963) rafinerije u Sisku, tvornicu ulja u Slovenskoj Bistrici (1960), remontne hale »Naftaplina« u Zagrebu (1960), pivovaru u Otočcu (1961), pogon ekstrakcije tvornice »Frank« u Zagrebu (1963), rafineriju Tvornice ulja u Zagrebu (1963), novu tvornicu »Josip Kraš« u Zagrebu (1964), te kompleks tvornice »Janko Gredelj« u Zagrebu (1965, I. etapa).

U razdoblju između dva svj. r. pisao je o arhitekturi školskih zgrada i o gradnji skloništa za obranu od napadaja iz zraka. Izlagao na II. izložbi savremene jugoslavenske arhitekture u Beogradu (1933) i na izložbi »Pola vijeka hrvatske umjetnosti« u Zagrebu (1938).

BIBL.: *Savremeni izraz arhitekture*, Naša epoha, 1926, 1; *Nova zgrada srednjih škola u Zagrebu*, Građevinski vjesnik, 1932, 8; *O savremenoj školskoj sobi*, ibid., 1933, 3; *Nova srednja škola u Zagrebu*, Arhitektura, 1933, 12; *Natječaj za idejni projekt bolnice bolesničkog fonda za državno saobraćajno osoblje u Zagrebu*, VPS, 1938, 11; *Izgradnja gradova i pokrajina sa stanovišta obrane od napada iz zraka*, Građevinski vjesnik, 1939, 3.

LIT.: V. Potočnjak, Arhitektura u Hrvatskoj 1888–1938, Građevinski vjesnik, 1939, 4–5. — S. Planić, Pedeset godina arhitekture u Hrvatskoj, Književnik, 1939, 12. — S. Dakić, Egon Steinman, in memoriam, Arhitektura, 1967, 93–94. — T. Premrl, Zagrebačka moderna arhitektura između dva rata, Iz starog i novog Zagrebu, II, Zagreb 1974. — Isti, Zdravstveni objekti i pro-

STELA S
PRIKAZOM
POKOJNIKA
IZ
DONJIH ČEHA,
sred. II. st.
Zagreb,
Arheološki
muzej

jekti hrvatske međuratne arhitekture, Arhitektura, 1975, 152–153. — Isti, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, ibid., 1976, 156–157. — Ž. Čorak, U funkciji znaka, Zagreb 1981. — D. Juračić, Tri zaboravljene zgrade, Arhitektura, 1987, 200–203. — T. Premrl, Hrvatska moderna arhitektura između dva rata, Zagreb 1989. T. Pl.

STELA, tip antičkoga nadgrobnog spomenika nastaloga na Bliskom istoku, otkuda se proširio u egejski svijet, a potom i među Grke. Na reprezentativnim stelama prikazan je lik pokojnika (uglavnom polufigur); znatno su rjeđi mitološki ili žanr-motivi. Upotreba stela u Hrvatskoj počinje naseljavanjem Grka na I obalu Jadrana. U Issi (Visu) je djelovala radionica u kojoj su se izrađivale jednostavnije stela sa zabatom i akroterijima. Za neke raskošnije primjerke stela s raznim prikazima (žena koja prede, u Gradske muzeju u Trogiru; daća, u Arheološkome muzeju u Zadru) nema podataka o podrijetlu pa se pretpostavlja da nisu izrađene u našim krajevima. Tzv. issejski tip stela izrađivao se još neko vrijeme i potkraj republikanskoga doba, o čemu svjedoče primjerci iz Narone, Salone i Nadina.

Masovnija upotreba stela započinje dolaskom Rimljana. Radionice za njihovu izradu nastaju pri kraju stare ere. Najistaknutije su radionice u Saloni, Naroni, u unutrašnjosti S Dalmacije, u vojničkim logorima (Tilurium i Burnum) te u Istri (Pula, Poreč). Znatna je izrada monumentalnih stela bila još u Noriku, Panoniji, te u područjima dublje zaleđa rim. provincija Dalmacije, Mezije i Makedonije. U Dalmaciji se u I. i II. st. stela odlikuju monumentalnošću i arhit. koncepcijom, ali ti se elementi poslije gube. U sljedećim stoljećima ulogu monumentalnoga grobnog spomenika preuzima sarkofag, pa se stela jednostavnijih oblika upotrebljavaju samo kao nadgrobni spomenici siromašnijih slojeva. Učvršćivanjem kršćanstva na našim prostorima s. nestaje kao tip nadgrobna spomenika.

M. STILINOVIĆ, *Eksploracija mrtvih*

LIT.: H. Hoffmann, *Römische Militärgrabsteine der Donauländer*, Wien 1905. — A. Schober, *Die römische Grabsteine von Noricum und Pannonien*, Wien 1923. — D. Rendić-Miočević, *Nekoliko monumentalnih nadgrobnih stela s portretima iz sjeverne Dalmacije*, Diadora, 1959, 1. — M. Nikolanci, *Helenistička nekropola Isse*, VJAH, 1961—62, 63—64. — B. Kirigin, *Tip helenističke stela u Naroni*, u knjizi: *Dolina rijeke Neretve od prethistorije do ranog srednjeg vijeka*, Split 1980. — N. Cambi, *Sepulkralni spomenici antropomorfno-karaktara kod Ilira*, u knjizi: *Duhovna kultura Ilira*, Posebna izdanja ANUBiH, 1984. — Isti, *Nadgrobnja stela s čitavom ljudskom figurom na istočnom Jadranu*, Radovi. Filozofski fakultet — Zadar, 1988, 27. — Isti, *Bilješke uz dvije panonske nadgrobnje stela*, VJAM, 1989. N. Ci.

STELL, Ermanno, slikar (Opatija, 23. V. 1951). Diplomirao na Akademiji Brera u Milanu 1979 (D. Cantatore). Poslije kraćega nadrealističkog razdoblja reducirao je svoj izraz na profinjenu kromatiku i geometrijske znakove, kojima pridaje simbolična svojstva (*Arhetipska percepcija*, 1981). — Samostalno izlagao u Milanu, Trentu, Piacenzi, Cremoni, Opatiji, Rijeci, Puli i Beogradu. Bavi se teorijom proširenih medija i vizualne percepcije. R.

STELLA, Miroslav, arhitekt (Cetinje, 6. VIII. 1932). Studij arhitekture završava u Zagrebu 1959 (D. Galić i V. Turina). Od 1960. u okviru projektne biroa »Tempo« u glavnom projektira stambene i poslovne zgrade: stambeni neboderi u naselju Sopot (1969), stambeno-poslovni blokovi Autoput-jug (1972) i Autoput-sjever (1974), stambeni neboderi i poslovni centar na Dubrovačkoj cesti (1975), stambene zgrade i nizovi u naseljima Travno (1977), Savica (1980), Špansko-jug (1983, sa L. Krstevskim) i Malešnica (1987) — sve u Zagrebu, te stambeni nizovi u Titovoj Korenici (1982).

LIT.: *Arhitektura u Hrvatskoj 1945—1985*, Arhitektura, 1986, 196—199. — T. Odak, *Pregled stambene arhitekture u Hrvatskoj 1945—1991*, ibid., 1989—1991, 208—210. J. M. M.

STEMATOGRFIJA, uobičajeni naziv za djelo P. Vitezovića Ritera *Stemmatographia, sive armorum Illyricorum delineatio, descriptio et restitutio* (Beč 1701; 2. izdanje: Zagreb 1702). Djelo sadržava 56 grbova u bakrorezu zemalja i pokrajina koje je V. ubrajao u Ilirik, od Moskovijske preko Ugarske i Austrije do Krete. Neke je grbove sam izmislio, dok je neke preuzeo od drugih autora (P. Ohmučević, M. Orbini).

LIT.: Izložba djela Pavla Vitezovića (katalog), Zagreb 1952. — I. Banac, *Grbovi, biljezi identiteta*, Zagreb 1991. R.

STENGL, Rene, slikar (Osijek, 1885 — Beč, 1925). Studirao na Akademiji u Beču, gdje je najviše boravio. Slikao je pejzaže u zagasiitim tonovima, naginjući melankoličnu raspoloženju. Izlagao u bečkoj Secesiji, u Osijeku (1907, 1911, 1917), te u sklopu Hrvatskoga društva umjetnosti u Osijeku 1914.

LIT.: R. Dončević, *Umjetnička izložba, Narodna obrana*, 16. XII. 1911. — O. Švajcer, *Likovna kronika Osijeka 1930—1940*, Osječki zbornik, 1973—75, 14—15. — Likovna umjetnost u Osijeku 1900—1940 (katalog), Osijek 1986. O. Šr.

STENIČNJAK, ruševine nekoć velikoga utvrđenoga grada *II* od Karlovca, zvan i Rokničeva gradina. Spominje se od 1299. U njegovu je podgradu stajala crkva Sv. Marije. U posjedu je Babonega (do 1327), Frankopana, od 1415. grofova Celjskih, potom bana L. Egervarskoga, Kanižajevih, bana T. Nadaždija, Auersperga, Draškovića. U Steničnjaku je održan sabor 1558, važan zbog donošenja odluke o obrani zemlje od Turaka. Od poč. XVII. st. je napušten.

LIT.: G. Szabo, SG. — Z. Horvat i M. Kruhek, *Stari gradovi i utvrđenja u obrani Karlovca u XVI. i XVII. stoljeću*, u zborniku: *Karlovac 1579—1979*, Karlovac 1979. — M. Kruhek, *Graditeljska baština Karlovačkog Pokuplja*, Karlovac 1993, str. 115. A. Ht.

STENJEVEC, predio Z dijela Zagreba. U središtu naselja pronađeni su ostaci zgrada iz rim. doba, baza za kip cara Decija iz III. st. i nekropola od 129 grobova iz I—II. st. Grobovi su bili paljevinski, s keramičkim i staklenim posudama, fibulama, novcem careva — od Klaudija do Antonina Pija i dr. Iz ranosrednjovj. razdoblja potječu fibula iz VII. st. i starohrv. nekropola iz X—XII. st. Na Crkvištu je stajala romanička župna crkva Svih Svetih; od njezinih je ruševina građena u XVIII. st. kapela Sv. Antuna (stradala u potresu 1880). Podno nje je dvor na kat, u XVIII. st. vlasništvo obitelji Sermage; u dvoru keramička peć s girlandama ruža (XIX. st.) i portreti Sermagea. Župna crkva Sv. Marije jednobrodna je barokna građevina (posvećena 1769), sa zaobljenom apsidom svetišta; uz glavno pročelje bočno je smješten zvonik. U crkvi se nalazi propovjedaonica s rokoko ukrasom, nadgrobnje mramorne ploče P. Troila Sermagea (1771) i Jelačića (1770), te gotička Bl. Dj. Marija s kraja XV. st. U župnoj kuriji (1760) čuva se kasnogotička monstranca (XVII. st.?).

LIT.: Lj. Ivančan, *Crkva Svih Svetih u Stenjevcu*, VJHAD, 1902—03. — V. Hoffiller, *Predmeti iz rimskoga groblja u Stenjevcu*, ibid., 1903—04. — D. Jurman-Karaman, *O profanoj arhitekturi zagorskog feuduma potkraj XVIII. stoljeća*, Bulletin JAZU, 1958, 3, str. 169, 179—180. — A. Horvat, *Dva drvena gotička kipa u zagrebačkoj okolici*, u knjizi: *Iz starog i novog Zagreba*, III, Zagreb 1963. — Z. Gregl, *Zagreb—Stenjevec*, VJAM, 1982, 15. — Župa Uznesenja Marijina Stenjevec, Zagreb—Stenjevec 1985. — Z. Gregl, *Rimskodobna nekropola Zagreb—Stenjevec*, Zagreb 1989. — Isti, *Rimljani u Zagrebu*, Zagreb 1991. — Zagreb prije Zagreba (katalog), Zagreb 1995. A. Ht.

STIBORSKY, Marija (Mary), slikarica (Zagreb, 22. VIII. 1894 — 10. I. 1946). Završila Višu školu za umjetnost i umjetni obrt u Zagrebu 1918. Usavršavala se kod O. Ivekovića i M. Cl. Crnčića. Slikala portrete, krajolike i mrtve prirode (cvijeća), pod utjecajem Crnčića. Jedna od osnivačica Kluba likovnih umjetnica (1928). S L. Virant-Crnčić i Mirom Klobučar otvorila je Privatnu slikarsku školu za djevojke u Zagrebu (1934). Bavila se kopiranjem djela starih majstora.

LIT.: Lj. Kanižaj i M. Peić, *Sjevernokršćanske slikarice rođene u drugoj polovini XIX. stoljeća — iz fundusa Zbirke Kovačić (katalog)*, Čakovec 1985. P. C.

STICCOTI, Pietro, tal. arheolog i epigrafičar (Vodnjan, 4. IV. 1870 — Trst, 30. VII. 1953). Školovao se u Pazinu i Trstu, studirao arheologiju i epigrafiju u Beču. Od 1905. konzervator, a od 1910. ravnatelj u Museo civico u Trstu. Bavio se ant. arheologijom, posebno ant. epigrafijom. Putovao i istraživao u Crnoj Gori (Doclea), Dalmaciji, Istri (Nezakcij) i Kvarneru (Osor).

BIBL.: *A proposito d' un timpano figurato di Nesazio*, Atti e memorie SIASP, 1905; *La vasca battesimale di Pirano*, ibid., 1908; *Epigrafi romane d' Istria*, ibid.; *Die römische Stadt Doclea in Montenegro*, Schriften der Balkan kommission, 1913 (s L. Jelićem i Č. M. Ivekovićem); *Saggio di scavo ad Assero*, Atti e memorie SIASP, 1914; *Nuova rassegna di epigrafi romane*, ibid.; *Scavi di Nesazio*, ibid., 1934; *Pago*, VJHAD, 1940. J. Bil.

STIEDL, Antun, graditelj (prva pol. XIX. st.). Podrijetlom iz Moravske; kao zidarski majstor 1820. postao građanin Karlovca. God. 1828. popravljao zvonik i krovšte crkve Marije Snježne na Dubovcu, gradi župnu crkvu u Maloj Solini (dovršena 1830) i popravljao most u Mekušju kraj Kamenskoga. Od 1833. projektira i gradi u Zagrebu važne građevine u klasicističkome stilu za biskupa A. Alagovića. Očuvani su vojarna u Vlaškoj ul. 87 iz 1833, vrtlareva kuća na Ribnjaku te dogradnja ist. krila biskupskoga dvora u baroknome stilu. Gradio je 1834. župni dvor Sv. Ivana u Novoj vesi (poslije pregrađen) i ist. stranu sjemeništa na Kaptolu (srušena 1880) te projektirao obnovu bivšega isusovačkog samostana u Požegi (očuvana dva nacrta). Potom je gradio u okolici Karlovca (župna kurija u Kuniću, 1839; crkva Sv. Nikole u Lipi, 1846—48). Očuvan je i plan župnoga dvora u Vivodini iz 1844.

LIT.: L. Dobronić, *Bartol Felbinger i zagrebački graditelji njegova doba*, Zagreb 1971. — Đ. Cvitanović, *Sakralna arhitektura baroknog razdoblja*, Zagreb 1985. V. Fo.

STIER, Martin, vojni inženjer i graditelj (? — Beč, 16. II. 1669). Bio u službi austr. vojnoga i krajiškoga graditeljstva. Od 1657. nadgleda utvrde